

В статтє проанализирована роль аксиологического подхода в процессе исследования понятия «демократическая культура» и охарактеризованы основные социальные ценности, которые оказывали влияние на формирование понятия.

Ключевые слова: аксиологический подход, демократическая культура, личность.

In the article the role of axiological approach in the study of the concept "democratic culture" is analyzed and basic social values that influence concept development are characterized.

Keywords: axiological approach, democratic culture, personality.

Тараріна О. В. - аспірантка кафедри державної служби та управління навчальними та соціальними закладами Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Луганськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, завідувач кафедри державної служби та управління навчальними й соціальними закладами Є.М. Хриков

УДК 378.034

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В.В.Тимошенко

У статті розглядаються проблеми розвитку духовно-морального виховання в цілому й у рамках педагогічного університету зокрема, показники й принципи духовно-морального виховання студентів.

Ключові слова: духовно-моральне виховання, загальнолюдські цінності, духовність.

Проблема духовно-морального виховання особистості завжди була однією з актуальних, а в сучасних умовах вона набуває особливого значення. Теперішній час радикальних реформ соціально-політичного, економічного, культурного життя суспільства припускає підвищення ролі

підготовки майбутнього викладача у зв'язку з потребами сучасного суспільного розвитку, гуманізації й гуманітаризації освітнього процесу в цілому.

Духовно-моральне виховання студентів педагогічного університету у цей час є однією з проблем, що визначає як сучасний стан, так і майбутнє нашої країни. Майбутній викладач у першу чергу сам повинен повною мірою мати духовно-моральний потенціал, що міг би стати вирішальним фактором створення відповідної атмосфери освітнього процесу, ефективного впливу духовно-морального виховання на подальший розвиток молоді. Тому існує необхідність такої загальнокультурної й професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача.

Внаслідок цього духовно-моральне виховання студентів стає одним з першочергових завдань педагогічного ВНЗ. Період професійної підготовки є найбільш сприятливим для формування важливих інтелектуально-емоційних психічних функцій особистості, індивідуального стилю діяльності. Навчання у ВНЗ пов'язане з інтенсивним розвитком у студентів духовних загальнолюдських цінностей, формуванням переконань і світоглядних позицій.

Вивчення проблеми духовності знайшло відображення у наукових положеннях філософів, які розглядають духовність як сферу осмислення дійсності (В. Баранівський, Л. Сохань, Л. Олексюк, В. Сугатовський, В. Шердаков та ін.); психологів, які аналізують психологічні витoki духовних цінностей (І. Бех, О. Зеліченко, О. Киричук, Г. Костюк та ін.); педагогів, які досліджують сутність духовного розвитку, особливості організації духовного виховання особистості (С. Гончаренко, В. Доній, І. Зязюн, І. Степаненко, Г. Шевченко та ін).

Мета статті – розкрити сутність духовно-морального виховання студентів педагогічних ВНЗ, висвітлити певні особливості духовного світу сучасного студентства, що потребують урахування у виборі адекватної стратегії і тактики особистісно-зорієнтованого підходу в організації навчально-виховного процесу у вищій школі.

Актуальність проблеми духовно-морального виховання пов'язана принаймні із чотирма положеннями. По-перше, наше суспільство має потребу в підготовці широкоосвічених, високоморальних

людей, що володіють не тільки професійними знаннями, але й добрими рисами особистості.

По-друге, у сучасному світі особистість живе й розвивається, оточена безліччю джерел впливу як позитивного, так і негативного характеру, які, безумовно, впливають на формування моральності.

По-третє, сама по собі вища освіта не гарантує високого рівня моральної вихованості, тому що вихованість – це якість особистості, що визначає в повсякденній поведінці ставлення до інших людей на основі поваги й доброзичливості до кожної людини.

По-четверте, озброєння моральними знаннями важливе й тому, що вони не тільки інформують про норми поведінки у сучасному суспільстві, але й дають уяву про наслідки порушення норм або наслідки даного вчинку для оточуючих людей.

Саме ж поняття "духовність" широке й багатоаспектне.

Г. Шевченко визначає духовність як інтегровану властивість особистості, внутрішню енергетику особистості, стрижень життя, ієрархію загальнолюдських, національних цінностей, творчість за законами краси та красу вчинку.

Термін "духовність як професійна якість педагога" з'являється у працях Б. Вульфова і відображає олюднену компетентність педагога, яка спрямована на духовне зростання учнів.

Необхідно зазначити, що в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін і предметів гуманітарного циклу студенти набувають професійно необхідні знання, але при цьому недостатньо уваги приділяється духовному вигляду студента як майбутнього викладача, прилученню його до загальнолюдських цінностей і підготовці до подальшої роботи зі спеціальності.

Під залученням студентів до духовних цінностей у процесі занять можна розглядати цілеспрямовану організацію такої діяльності студентів, що сприяє становленню особистості майбутнього викладача на основі набуття певного рівня знань, умінь і навичок, необхідних викладачеві з орієнтації їх на духовні загальнолюдські цінності.

Ефективність цього процесу залежить від суб'єктивних і об'єктивних факторів. До суб'єктивних факторів варто віднести прагнення студентів до розширення наявних знань і вдосконалення вмій в галузі виховної роботи, що вимагає уваги з боку вузівського педагога, що коректує даний напрямок діяльності студентів.

До об'єктивних факторів можна віднести можливості навчально-виховного процесу ВНЗ в роботі із залучення студентів до духовних цінностей (зміст дисциплін гуманітарного й психолого-педагогічного циклу, відсутність необхідної літератури, завантаженість студентів і т.д.).

Процес залучення студентів до загальнолюдських цінностей повинен пройти ряд етапів:

- вивчення студентами методологічних основ аксіології, її категоріального апарату;
- осмислення системи загальнолюдських, національних і специфічно педагогічних цінностей у їхньому генезисі, у взаємозв'язку з розвитком суспільно-історичної практики;
- здобуття теоретичних знань у галузі практичної діяльності з вивчення духовного світу,
- використання здобутих знань і вмінь у ході педагогічної практики, аналіз своєї діяльності й постановка нових завдань.

Духовно-моральне виховання студентів є пріоритетним напрямком у виховній роботі інституту. Воно спрямоване на підвищення статусу духовності й моральності у всій системі навчально-виховної діяльності ВНЗ й має на меті формування духовності як фундаментальної якості особистості, що визначає її позицію, поведження, ставлення до себе й навколишнього світу.

Основними напрямками духовно-морального виховання можна вважати: формування й розвиток системи духовно-моральних знань і цінностей, реалізацію знань, пов'язаних з нормами моральності й професійної етики в навчальній, виробничій і суспільній діяльності, формування у студентів репродуктивної свідомості й установок на створення родини як основи відродження традиційних національних моральних цінностей, формування якостей соціальноактивної особистості, що має навички самопрезентації, аргументації, прийняття рішень, організації суспільно й особистісно значимих справ.

Дуже важливим є формування емоційних, ділових, комунікативних здатностей ВНЗ до активної взаємодії з оточуючим світом. Вирішення головних завдань навчання повинне забезпечувати комплексне формування особистісного ставлення до оточуючих: оволодіння етичними, естетичними й моральними нормами.

У ході дослідження були виявлені такі педагогічні умови, необхідні для формування духовності у процесі навчально-виховної діяльності:

- пізнання студентом особистого "Я", своїх індивідуальних характеристик;
- розвиток потреби актуалізувати свій особистий потенціал;
- співчуття та взаєморозуміння в міжособистісній взаємодії;
- залучення до соціально вироблених форм активності;
- оволодіння ним засобами позитивного перетворення оточуючого світу та рефлексією, яка базується на самооцінці, самоконтролі, саморегуляції.

Із усього вищесказаного можна зробити висновок, що для забезпечення духовно-морального становлення студентів важливим показником процесу є його концентрична побудова: вирішення виховних завдань починається з відносно простого рівня й закінчується більш високим.

Процес морального виховання динамічний і творчий, тому викладачі педагогічного університету не повинні забувати про постійне внесення коректив, спрямованих на його вдосконалювання.

Напрямами подальшого дослідження можуть стати проблеми підготовки майбутнього вчителя до духовно-морального виховання, виявлення педагогічних умов становлення у студентів педагогічних ВНЗ різних типів духовності, визначення ступеня впливу духовності педагога на духовно-моральний розвиток особистості, обґрунтування та експериментальну апробацію сприятливих умов та шляхів педагогічного впливу на розвиток духовності особистості студента як майбутнього педагога.

Література

1. Бех І. Д. Духовні цінності в розвитку особистості // Педагогіка і психологія. – 1997. - № 1. – С. 124–129.
2. Виявлення духовно-моральних орієнтирів та ціннісних пріоритетів сучасного студентства / О. Марусенко, Н. Письменна, О. Брежнева, Т. Шклярова // Вісн. Львів. ун-ту. — 2006.— Вип. 21. ч. 1. — С. 250–258.
3. Галузинський В.М. Педагогіка: теорія та історія: навчальний посібник [Текст] / В.М. Галузинський, М.Б. Євтух. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
4. Зеленов Є. А. Планетарне виховання студентської молоді в умовах глобалізаційних процесів : монографія / Є.А.Зеленов. – Луганськ : Вид-во НЦПРК "НОУЛІЖ", 2009. – 207 с.

5. Шевченко Г.П. Духовність і цінності життя [Текст] / гол.ред. Г.П. Шевченко/ Духовність особистості: методологія, теорія і практика: зб.наук.пр. – Луганськ: Вид-во Східноукр.нац. ун-ту ім. В.Даля, 2004. – Вип. 5. – С. 3-15.

В статье рассматриваются проблемы развития духовно-нравственного воспитания в целом и в рамках педагогического университета в частности, показатели и принципы духовно-нравственного воспитания студентов.

Ключевые слова: *духовно-моральное воспитание, общечеловеческие ценности, духовность.*

The article deals with the problems of spiritual and moral education in general and in pedagogical university in particular, the indicators and the principles of spiritual and moral education.

Keywords: *spiritually-moral education, common to all mankind values, spirituality.*

Тимошенко В.В. – аспірант кафедри педагогіки Слов'янського державного педагогічного університету (м. Слов'янськ, Україна)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор В.М. Алфімов

УДК 378.034

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

О.В. Торшевська

У статті розглядається проблема самореалізації, яка розкривається у контексті таких понять, як самоактуалізація, саморозвиток. Аналізуються погляди українських та зарубіжних науковців щодо взаємозв'язку самореалізації та духовного розвитку особистості.

Ключові слова: *самореалізація, самоактуалізація, саморозвиток.*

